

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Q. 41. Quid notandum sit circa impressionem & lectionem S. Scripturæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

runt interrogati à metres Doctores Theologie. Idem de libris secundæ classis tenent *Beccanus*, *Laym.* l. 2. tr. 1. c. 15. n. 4. & 8. aliique cum *Wex* supra in append. 1. n. 19. pro locis septentrionalibus, in quibus Bulla cœnæ non est in eo rigore recepta, cum in eo rigore non observetur à majore parte communitatis. Ratio autem est, quia in locis illis Germaniæ nemo est, qui observationem talium prohibitionum cum potestate urgeat.

372. Q. 41. Quid notandum sit circa impressionem & lectionem S. Scripturæ. R. S. 1. *Trid.* Sess. 4. in decreto de editione librorum distinctè mandat, ut impressio S. Scripturæ latina, sit tantum vetus & vulgata, prohibetque imprimi ejus interpretationes non approbatas ab Ordinariis.

373. S. 2. In Regula 4. Indicis sic habetur, *Cum* experimento manifestum sit, si sacra biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hoc in parte judicio Episcopi aut Inquisitoris stetur, in eorum consilio Parochi vel Confessarii, bibliorum à catholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione non dampnum, sed fidei atque pietatis augmentum capere posse, quam facultatem in scriptis habeant. Porro est maxima auctoritas illius Indicis, nam jussu *Pio IV.* per delectos à *Trid.* viros ex omni natione præstantissimos, maximo & diuturno labore effectus, à toto *Trid.* comprobatus, postmodum Romæ doctissimis ac probatissimis Prælatibus iterum propofitus & examinatus, atque ab ipso *Pio IV.* lectus, & tandem per expressam Bullam ejusdem auctoritate firmatus est; insuper approbatus est à *Sixto V.* & *Clemente VIII.* s. *Carolus Borromeus*

mens tuba sancti Spiritus, Organum Trid. Ad-
 versariis charus, in Synodo anno 1565. ita sta-
 tit, *Episcopi regulas Indicis . . . ab omnibus . . . ser-*
vari curent. Et in Synodo 3. anno 1573. sic habet
 conformiter Indici, *de bibliis autem vulgariter red-*
ditis & de testamento novo in vulgarem etiam linguam
converso . . . ea diligens cautio adhibeatur, ut illius usus
tantum concedatur, quibus Episcopus permittendum
judicaverit.

§. 3. Circa Regulam relatam Indicis notan- 374.
 dum est, quod non peccetur, nec incurratur ex-
 communicatio ab iis, qui sine expressa facultate
 Ordinarii in Germania legunt Biblia versa à Ca-
 tholicis & usu publico approbata, uti notant
Wern. & Laym. l. 2. tr. 1. c. 15. n. 8. Imò sic legen-
 tes testatur laudari *Serarius* apud *Gob.* in Clypeo
 n. 317. Pro Belgio notant *Marchant. & Verj. a. 10.*
 in multis illius locis consuetudinem jam inva-
 huisse, ut honestis & prudentibus personis sæcu-
 laribus Bibliorum lectio permittatur, dissimu-
 latione potius quàm concessâ licentiâ, neque in
 hoc ab Ordinariis contradici. Idem de Gallia
 factis notum est: Sed id fieri non deberet sine
 consensu saltem Parochorum vel Confessario-
 rum, sæpe enim sunt corrupta Biblia, quæ priùs
 examinari deberent à viris intelligentibus.

§. 4. *Clemens IX.* 20. April. 1668. & *S. Congreg.* 375.
sub dm. XI. 19. septemb. 1679. damnant & sub
 pena excommunicationis latæ sententiæ ipso
 facto incurrendæ prohibent legere, retinere,
 vendere, imprimere, imprimi facere librum
 versionis Gallicæ Montensis novi testamenti
 tanquam temerarium, damnosum, à vulgata
 editione difforem & offencicula simplicium
 continentem: titulus est, *Le nouveau de nostre*
 Kkk 4 ser-

seigneur JESUS Christ traduit en Francois selon l'edition vulgate, avec les differances du Grec, Montibus Hannoniæ & Lugduni impressum vel ubicunque imprimendum. Contemnunt quidem Jansenistæ hæc Pontificis mandata, imò Auctor libelli Flandrici, *Korte ende noodighe onderwijfinge*, pag. 25. dicit mandatum hoc non à Deo sed à diabolo profectum esse. Alius Jansenista dicit *Clem. IX.* non scivisse latinum, gallicum aut grecum, ideoque non potuisse ferre judicium delibro, quem non intelligebat: sed hæc sunt fallæ, temerariæ ac profus impiæ cavillationes, nam imprimis *Clemens IX.* testatur id factum post diligens examen Cardinalium & virorum pietate, doctrinâ ac sapientia præstantium. Deinde *S. Congregatio sub Inn. XI.* caret suspitione ejusmodi ignorantia.

Obji. Malè supponi, quòd illa versio sit corrupta. 2. Potest aliquis esse certus, quòd lectio illa non sit sibi obfutura, ergo saltem talis poterit legere. *æ.* ad 1. quòd corrupta sit, judicârunt examinatores Romani, pro quibus standum: deinde licet corrupta non esset, attamen non est approbata, ergo adhuc prohiberi possit. Ad 2. n. conseq. quia quamvis finis legis in hoc vel illo particulari videatur cessare, non ideo desinit obligare secundum dicta l. 1. à n. 863.

376. §. 5. Librum edidit *Paschasius Quesnel* oratorius Berullista in plures tomos distributum, sub titulo: *Le nouveau testament en Francois avec des reflexions morales sur Chaque verset &c. à Paris 1699.* Accaliter. *Abregé de la morale de l'Evangile, des actes des Apostres, des Epistres de S. Paul, des Epistres Canoniques & de l'Apocalypse ou Pensees Crétiennes sur ces livres sacrez &c. A Paris 1693. & 1694.* Hunc librum

Joan-

Joannes Franciscus Episcopus Lucionensis & Stephanus Episcopus Rupellensis per Edictum pro dicentibus suis impressum Rupellis sub hoc titulo, *Ordinance & Instruction Pastorale &c.* damnarunt 15. Julii 1710. & sub excommunicatione ipso facto incurrenda sibi que reservata prohibuerunt imprimi, transcribi, legi, retineri, mandantes sibi statim extrahi. Pro universali autem Ecclesia hic liber à Clemente XI. post diligens examen speciali Brevis, quod incipit, *Universi Dominici Gregis cura*, 13. Julii 1708. damnatus est, tanquam novi testamenti textum damnabiliter exhibens & temerariè vitians &c. Hinc illum etiam alio idioma seu quavis editione aut versione habitenus impressum aut imprimendum reprobatur, ipsius impressionem, descriptionem, lectionem, retentionem & usum omnibus & singulis etiam specificè & individuè mentione & expressione dignis, sub pœna excommunicationis ipso facto absque alia declaratione incurrenda, Papæ reservata prohibet; mandans ut quicumque librum illum penes se habet aut in futurum quando-cunque habebit, illum statim locorum Ordinariis vel Inquisitoribus tradat, hi verò exemplaria sibi sic tradita illico flammis aboleri curent. Eandem damnationem & prohibitionem repetivit idem Clemens XI. in Constitutione, *Unigenitus Dei filius*, 8. septemb. 1713. ac insuper propositiones 101. ex dicto libro excerptas damnat tanquam falsas, captiosas, malè sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum sed etiam in potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de hæresi, ac hæresin ip-

ſam ſapientes, nec non hæreticis & hæreſibus ac etiam ſchiſmati faventes, erroneas, hæreſi proximæ, pluries damnatas, ac in famoſis Janſenii propoſitionibus, & quidem in eo ſenſu, in quo hæc damnatæ fuerunt, acceptis continentur, manifeſtè innovantes, reſpectivè, declarat & damnat; prohibens eas defendere aut de eis etiam diſputativè tractare, niſi impugnando, ſub excommunicatione ipſo facto abſque alia declaratione: non ideo approhando quoad reliqua librum.

377. §. 6. Dictus *Queſnelli* liber contendit malè ab Eccleſia prohiberi ulli homini fideli, etiam laico & fœminæ, lectionem ſacræ ſcripturæ ac præſertim novi teſtamenti in vulgari lingua, ſed *Clemens XI.* in dicta Bulla *Unigenitus*, meritò damnavit *Queſnelliani* libri ſeqq. prop. 79. *Utile & neceſſarium eſt omni tempore, omni loco, & omni perſonarum generi ſtudere & cognoscere ſpiritum, Pietatem, & Myſteria ſacræ Scripturæ.* 80. *Lectio S. Scripturæ eſt pro omnibus.* 81. *Obscuritas ſancta Verbi Dei non eſt licita ratio diſpenſandi ſeipſos ab ejuſ lectione.* 82. *Dies Dominicus à Chriſtianiſ debet ſanctificari lectionibus pietatis, & ſuper omnia ſanctarum Scripturarum.* *Damnòſum eſt velle Chriſtianum ab hac lectione retrahere.* 83. *Eſt illuſio ſibi perſuadere, quod notitia Myſteriorum Religionis non debeat communicari fœmini, lectione ſacrorum librorum.* *Non ex fœminarum ſimplicitate, ſed ex ſuperba virorum ſcientia ortus eſt ſcripturarum abuſus & nate ſunt hæreſes.* 84. *Abripere è Chriſtiano manibus novum teſtamentum, ſeu eiuſ illud clauſum tenere, auferendo illis modum illud intelligendi, eſt illi Chriſti os obturare.* 85. *Interdicere Chriſtianiſ lectionem S. Scripturæ, præſertim Evangelii, eſt interdicens regnum luminis filiiſ lucis, & facere ut patiantur ſpectum*

E. VII.

20. II

Tom. mor.

P. Claudi

La Croix

Tom. VII

Ca.

abandonam excommunicationis. 86. Eripere simplici populo hoc solatium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesie, est usus contrarius praxi Apostolicæ & intentioni Dei.

§. 7. Ut magis intelligatur æquitas harum damnationum, & elidatur temeritas Jansenistarum, qui contendunt usque adeo esse etiam obligationem legendi saltem novum testamentum etiam in vulgari lingua, Nota seqq. 1. Lectio Scripturæ sacræ non est necessaria ad salutem necessitate medii, aliàs omnes ignorantes litteras aut non legentes certò damnarentur. 2. Scripturam promiscuè & passim in lingua vulgari legi non præscribit lex naturæ, alioquin omnes tenerentur discere litteras, habere & legere Scripturas, unde infiniti damnati essent & etiamnum damnarentur, maximè in eorum sententia, qui cum Jansenistis in iure naturæ non admittunt ignorantiam invincibilem: hinc rectè S. Augustinus de doctr. Christiana l. 1. c. 29. homo fidei & Charitate subnixus eaque inconcussè retinens non indiget Scripturis, nisi ad alios instruendos, itaque multi per hæc tria, etiam in solitudine sine codicibus vivunt. 3. Nec de hoc est præceptum positivum divinum vel humanum, nam nullibi exstat, & aliàs deberet præsupponi etiam præceptum discendi litteras, emendi Scripturam & similia. Item esset obligatio traducendi Scripturam in omnes linguas vernaculas: præterea teneretur Ecclesia providere de emendata in singulis linguis versione (utè providit de latina, quam tamen non præcipit, sed permittit tantum legi) alioquin periculum esset, ne per quascunque vernaculas plebi corruptum Dei verbum proponeretur, ad illa autem Ecclesia non agnoscit obligationem.

Præ-

Præterea dicendum esset præcipi lectionem tam veteris quam novi testamenti, quia utrumque ad nostram institutionem est exaratum, utrumque continet veritates divinas, nemo autem ex Novatoribus hoc asserit de veteri testamento, ergo nec dicendum est de novo. 4. Lectio Scripturæ in lingua vulgari passim sine discrimine jure prohibita est per legem ecclesiasticam, ut patet ex Regula 5ta Indicis jam relata, cujus Indicis quanta sit auctoritas dixi ibidem. 5. Lectio Scripturæ passim permixta in lingua vulgari ordinariè multum noceret præsertim rudibus, quia Scripturæ sensus est difficilis teste S. Petro de Epistolis Pauli, patetque ex Apocalypsi & multis locis, quæ videntur sibi contradicere, ut autem Scriptura cum fructu legatur, debet legens formare sibi aliquem sensum illius, quod non poterunt rudes & mulierculæ, nisi cum periculo erroris & pertinaciæ ad insistendum sensui, quem primò sibi formaverint. Deinde ut utiliter legatur, debet secundum Adversarios legens antecederet esse instructus quoad communes fidei veritates, & cordis puritatem habere, plurimi autem sunt à plebeis & mulierculis, quibus alterutrum vel utrumque deest. Præterea si passim sine examine permittatur vernacula lectio Scripturæ, facile in manus venient versiones corruptæ v. g. Lutherana, Calviniana, Genuensis, Vicleffiana, quod esset periculosissimum. Item fiet, ut Parochianorum conciones negligantur à plebe, quæ ipsa sibi & aliis concionari & in suo sensu abundare volet; ac abuteatur Scripturâ ad firmandos errores & privatos sensus proprios. Rectè S. Hieronymus in c. 12. Danielis, *Scripturæ intelligentiam sibi imperitissimi maxime*

me veniam
parrula
sus, ha
quam d
rientiã
quavis
comm
in Ge
multu
Superi
7. In c
Scriptu
cunque
dum ef
rioris &
illos, q
Objic
tam S
sem hab
Scriptur
scripsit
ut leger
scripser
4. SS. P
pturæ:
parae v
debet e
gitur in
vertit in
garis. 7
vum tes
versio h
camus p
Hæc &
Pignat.

E. M. I.
20. I.

TO m. or.
P. Clau dii
La Croix

Tom. V D

Cal

pendicant; Addit Epistola ad Paulinum, hanc
 garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbo-
 sus, hanc universi presumunt, lacerant, docent ante-
 quam discant. 6. Cum ex dictis constet & expe-
 rientia sit manifestum lectionem Scripturæ in
 quavis lingua vulgari, ordinariè plus afferre in-
 commodi, quàm utilitatis, patet justè prohiberi
 in Germania, quia quod in communi aptum est
 multum nocere, justè prohibetur, donec videant
 Superiores, quibus tutò & utiliter permittant.
 7. In dubio (quodad minimum est) an lectio
 Scripturæ in lingua vulgari aut versione quali-
 cunque sit futura noxia, si prohibeatur, paren-
 dum est, quia possessio est pro autoritate Super-
 prioris & potestate prohibendi, maximè apud
 illos, qui dicunt semper tutiora esse sequenda.

Obijciunt plurima, 1. Scriptura ipsa dicit, *scru-* 379.
tantini Scripturas. Ut per consolationem Scripturarum
spem habeamus. Solatio habentes libros sacros. Omnis
Scriptura divinitus inspirata, utilis est. 2. S. Paulus
 scripsit ad rudes populos Epistolas suas, utique
 ut legerentur ab ipsis. 3. Christus ipse ea, quæ
 scripserunt Evangelistæ, locutus est rudi plebi.
 4. SS. PP. hortantur omnes ad lectionem Scri-
 pturæ: S. Chrysost. ait, *obsecro seculares omnes, com-*
parare vobis Biblia. 5. Doctrina fidei, quam scire
 debet etiam vulgus fidelissimè continetur & le-
 gitur in Bibliis. 6. Etiam ideo S. Hieron. Biblia
 vertit in latinam linguam, quæ tunc erat vulga-
 ris. 7. Absurdissimum est dicere, quòd no-
 vum testamentum sit liber prohibitus. 8. Con-
 versio hæreticorum facilitatur, si cum ipsis di-
 camus plebi licere lectionem Scripturarum. R.
 Hæc & similia argumenta meritò explodit
 Pignat. tom. 2. conf. 56. altero. Breviter dico,
 Ad

Ad 1. Hæc non dicuntur passim ad plebem & mulierculas, sed ad illos, qui erudire debent alios, aut qui habent condiciones ad tutò & utiliter legendum, quòd quinam sint, judicare debent Superiores ecclesiastici. Consolatio Scripturæ tutissimè communicatur plebi per Pastores: Panis est utilis omni homini, sed pueris porrigitur cum lacte, ægris frangitur ad mensuram, aliis secundum necessitatem accommodatur. *Ad 2.* S. Paulus scribebat ea, quæ per se vel alios viros Apostolicos docuerat aut docturus erat, hinc in ecclesiis legebantur ejus Epistolæ ac exponebantur: & ita etiam nunc fieri debet per prædicatores Evangelii. *Ad 3.* Est eadem responsio. *Ad 4.* De SS. PP. dic uti *ad 1.* Quod S. Chrysostomum attinet, ipse erat Episcopus & advertebat populum suum meliùs non posse abduci à spectaculis theatrorum, quibus deditus erat. Nunc sunt circumstantiæ, ob quas Episcopi & Ecclesia prohibent omnibus promiscuè lectionem. *Ad 5.* Continetur in Bibliis, sed proponi debet à Pastoribus. *Ad 6.* Tempore S. Hieronymi non erat impressio, quæ, uti nunc, redderet versionem communem: & manuscripta à solis doctis habebantur. *Ad 7.* Novum testamentum non est liber prohibitus, cum permittatur hebraicè, græcè & latinè, sed rudes sunt prohibiti illud legere in quavis alia lingua & versione, non ob vitium libri secundum se, qualia vitia sunt in libris hæreticis, obscænis aliisque prohibitis, sed ob imbecillitatem vel malam dispositionem eorum, qui legerent. *Ad 8.* Facilitabitur per medium prudens & opportunum, N. per medium imprudens & importunum, transeat. Et si ideo sit cedendum, ergo etiam abrogandæ sunt ceremoniæ

monia
sumen
§. 8
Titius
valde p
lo dom
sua am
psalm
Calvin
mis fan
se habe
non ipse
milia li
quod T
hæretic
sub offi
tum &
omnes
carmin
Nec Ti
licitè ca
pturæ
ticis fac
cum ali
nemo n
ce plane
tam pri
dem sub
Trid. sess
tum lib
primi, a
facris,
tint ab
tusque
vernacu

monia Missæ, Eucharistia sub utraque specie
sumenda, permittendæ Sacerdotibus uxores &c.

§. 8. Huc reducitur solutio sequentis casus : 380.
Titius Catholicus è Lutherano factus quondam
valde psalmodum cantu delectatus, in suo sacel-
lo domestico indies dicit Missam, sub qua cum
sua ampla familia ad organum canit Davidis
psalmos germanicos, quos *Ambrosius Lobwasser*
Calvinianus quondam vertit ex gallicis ryth-
mis famosissimi *Marotti Galli*. Titius quidem pro
se habet veniam legendi libros hæreticos, sed
non ipsius familia : *Queritur*. An Titius & fa-
milia licitè hos psalmos cantent. R. 1. Per hoc
quod Titius facultatem habeat legendi libros
hæreticos, non ideo habet veniam psalmos illos
sub officio divino canendi; nulla enim inter
utram & alteram facultatem est connexio, nam
omnes facultatem habent legendi v. g. Virgilit
carmina, sed non ideo canendi sub divinis. R. 2.
Nec Titium nec familiam posse dictos psalmos
licitè cantare, quia omnes versiones sacræ Scri-
pturæ (adeoque & versio psalmodum) ab hære-
ticis factæ jure communi sunt prohibita, uti
cum aliis *Layman* l. 2. tr. 1. Cap. 5. n. 8. 2. Quia
nemo negaverit indecens esse, & Sedi Apoitoli-
cæ planè contumeliosum, si talis versio non tan-
tum privatim legatur, sed etiam publicè, & qui-
dem sub ipso Missæ sacrificio cantetur. 3. Quia
*Trid. sess. 4. in Decreto De editione & usu sacro-
rum librorum* sub pœna anathematis vetat im-
primi, aut etiam apud se retineri libros de rebus
sacris, nisi primùm examinati probatique fue-
rint ab Ordinario, qualiter examinatus proba-
tusque non est ille psalmodum liber in linguam
vernaculam conversus.

Q. 47.